

OBC

11 I 12 DE JUNY

LA REFORMA

**VASILY PETRENKO I
NANCY FABIOLA HERRERA**

PROGRAMA DE MÀ

JOHANN SEBASTIAN BACH
Eisenach, Alemanys 1685 – Leipzig 1750

MUSIKALISCHES OPFER, BWV 1079

Lofrena musical, (1747) – 8
Arranjament dAnton Webern

Ricercare

ARNOLD SCHOENBERG
Viena 1874 – Los Angeles 1951

GURRE-LIEDER: LIED DER WALDTAUBE

Cançons de Gurre: Cançó de la tórtora
Versió de cambra (1900-1911) – 13'

Nancy Fabiola Herrera, mezzosoprano

FELIX MENDELSSOHN
Hamburg 1809 – Leipzig 1847

SIMFONIA N. 5 EN RE, "LA REFORMA" OP. 107

(1830) – 27'

I. Andante – Allegro con Fuoco – Andante – meno Allegro

II. Allegro vivace

III. Andante

IV. Chorale: Ein' feste Burg ist unser Gott. Andante con moto – Allegro vivace – Allegro maestoso

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

VASILY PETRENKO, DIRECCIÓ

NANCY FABIOLA HERRERA, MEZZOSOPRANO

PRIMERS VIOLINS Giulia Brinckmeier*, concertino invitada / Maria José Aznar / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Natalia Mediavilla / Katia Novell / Anca Ratiu / Jordi Salicrú / Ariana Oroño* **SEGONS VIOLINS** Emil Bolozan, assistent / Maria José Balaguer / Jana Brauningner / Patricia Bronisz / Clàudia Farrés / Melita Murgea/ Robert Tomàs **VIOLES** Duccio Beluffi*, solista invitat / Josephine Fitzpatrick, assistent / Christine de Lacoste / Michel Millet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl **VIOLONCELS** Jose Mor, solista / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Marc Galobardes / Jean Baptiste Texier **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Apostol Kosev / Matthew Nelson **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils **OBOÈS** Disa English, solista/ José Juan Pardo / Molly Judson, corn anglès **CLARINETS** Larry Passin, solista / Josep Fuster, assistent i clarinet en mi b / Alfons Reverté, clarinet baix **FAGOTS** Thomas Greaves, assistent / Noé Cantú / Slawomir Krysmalski, contrafagot **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / David Bonet **TROMPETES** Angel Serrano, assistent / Adrián Moscardó **TROMBONS** Gaspar Montesinos / Vicent Pérez / Raúl García, trombó baix **TIMBALES** Marc Pino **ARPA** Magdalena Barrera, solista **PIANO** Jordi Torrent* **HARMÒNIUM** Joan Seguí*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger

RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez

RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero

PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

* Col·laborador

COMENTARI

per **Joan Grimalt**

El Ricercare a sis veus de J. S. Bach és el punt culminant del regal *-L'ofrena musical-* que el compositor va fer a l'emperador de Prússia Frederic el Gran. L'obra consta d'una sèrie de treballs de contrapunt elaborat i es considera encara avui un cim de la polifonia. El tema, que s'atribueix al mateix Frederic, pertany a l'estil patètic, ple d'interval·ls revessos, dissonants. Diu la llegenda que el va presentar a Bach perquè hi improvisés variacions i fugues tan bon punt arribà a Berlín, on Sebastian anava a veure el seu fill Emanuel. Aquí, es presenta instrumentat per Webern d'acord amb l'anomenada "melodia de timbres", un procediment original de Schönberg

que consisteix a anar canviant d'instrument a mitja melodia, de manera que, quasi imperceptiblement, canvia el so (el timbre) però no la resta de material musical. El Bach de Webern és monumental, i s'equipara als mites germànics de Mozart, Beethoven o Brahms. Amb la seva instrumentació, l'acosta a les sonoritats del seu temps però en conserva, amb indicacions meticuloses, tot d'elements de la tradició interpretativa del s. xviii.

Les *Cançons de Gurre* són l'obra d'un Schönberg jove i, doncs, tonal, postromàntic. Sobretot, sorprèn el gènere híbrid de l'oratori profà, que combina la cançó amb la dramaturgia d'una òpera i una orquestra simfònica de plantilla monumental. Dins d'un marc llegendari germànic, molt pròxim a l'imaginari wagnerià, la *Cançó de la tórtora* clou la primera part de l'obra amb una narració de caràcter tràgic. Gurre és el nom d'un castell en ruïnes de Dinamarca. El poeta Jens Peter Jakobsen hi situa una llegenda tradicional danesa: el malaurat rei Valdemar IV vivia un amor prohibit amb la jove Tove; la seva esposa, la reina Helvig, se'n va assabentar i la va fer matar.

Composta els anys 1900-1901, entre el sextet *La nit transfigurada*, op. 4 i el poema simfònic *Pelleas und Melisande*, op. 5, l'obra fou instrumentada i corregida moltes vegades fins a la seva estrena, el 1913. El text, ric d'imatges obscures, dona peu a tot un seguit de recursos tradicionals de música descriptiva: la navegació, el galop, les campanes. El moviment oscil·la entre el gronxament propi del món pastoral i la marxa, ara tènica, adés agressiva. La riquesa en els detalls prefigura la increïble densitat emblemàtica de l'estil de Schönberg. A cada nova audició es descobreixen noves facetes, nous vincles entre els elements de l'obra.

La *Cinquena simfonia* de Felix Mendelssohn porta el sobretítol de "La reforma", en referència a la reforma luterana. De fet, era la seva segona simfonia, però el compositor en va renegar, així que quan es va publicar pòstumament va quedar com a cinquena i última. El pare de Fanny i Felix Mendelssohn era fill del gran filòsof il·lustrat Moses Mendelssohn. Malgrat llur origen jueu, els pares dels dos compositors van decidir batejar-los i educar-los com a cristians protestants, i després s'hi van convertir ells i tot. L'any 1830 se celebraven els 300 anys de la Confessió d'Augsburg (1530), que va donar legitimitat política a les tesis de Luter. Mendelssohn, per pròpia iniciativa, va decidir escriure l'obra per a les celebracions que es preveïen, però les turbulències revolucionàries d'aquell any van acabar desplaçant l'estrena fins a l'any 1832.

El primer moviment comença amb una morosa introducció, en mode major, que prefigura el final triomfal i fa referència a la melodia gregoriana del *Magnificat* i a l'*Amen* de Dresden, que Wagner prodigarà al seu *Parsifal*. Després, el mode menor enfosqueix la resta d'aquest moviment inicial, marcat per un to marcial i disfòric. L'*Amen* de Dresden interromp aquest discurs atrafegat, just abans de la represa del tema principal, com un moment de respir i de mirada enlaire.

El segon moviment fa la funció que, en una simfonia clàssica, faria l'scherzo o el minuet: alleugerir tensions, oxigenar. Comença amb els ritmes marcial del moviment anterior, però després d'una secció central (el trio) de ressò folklòric, la peça es clou en to comediant, benhumorat.

El tercer fa la funció de moviment lent. L'inici recorda una cançó tradicional hebrea, *Hevenu Xalom Alekhem*, potser en referència a la cultura i religió dels avantpassats. Aviat, de la cançó de cambra (sense paraules) es passa al recitatiu operístic (també sense text), amb la pujada de tensió dramàtica consegüent. El final recupera la serenitat inicial i prepara la transició cap al finale.

Es tracta d'una transició lluminosa, basada en l'himne *Ein feste Burg ist unser Gott* (Déu és la nostra fortalesa), en referència al psalm 46 (45). Aquest és un dels himnes luterans de més valor simbòlic per al protestantisme, amb ressos polítics. Tot el finale, que culmina l'obra triomfalment, combina la forma sonata clàssica amb la variació de l'himne esmentat, en alemany *Choralvariation*. Ve a ser un comentari musical a l'himne que s'acaba d'entonar. Aquí, sona com un intent agosarat de posar en diàleg dues tradicions ben diferents, potser incompatibles: el món de la litúrgia i el món simfònic en què la nova burgesia germànica s'estava construint un refugi espiritual.

LLETRES

ARNOLD SCHOENBERG

Viena 1874 – Los Angeles 1951

Gurre-Lieder: Lied der Waldtaube

Tauben von Gurre! Sorge quält mich,
vom Weg über die Insel her!
Kommet! Lauschet!
Tot ist Tove! Nacht auf ihrem Auge,
das der Tag des Königs war!
Still ist ihr Herz,
doch des Königs Herz schlägt wild,
tot und doch wild!
Seltsam gleichend einem Boot auf der Woge,
wenn der, zu dess Empfang die Planken huldigend sich gekrümmt,
des Schiffes Steurer tot liegt, verstrickt in der Tiefe Tang.
Keiner bringt ihnen Botschaft,
unwegsam der Weg.
Wie zwei Ströme waren ihre Gedanken,
Ströme gleitend Seit an Seite.
Wo strömen nun Toves Gedanken?
Die des Königs winden sich seltsam dahin,
suchen nach denen Toves, finden sie nicht.
Weit flog ich, Klage sucht ich, fand gar viel!

Den Sarg sah ich auf Königs Schultern
Henning stürzt ihn;
finster war die Nacht, eine einzige Fackel
brannte am Weg; die Königin hielt sie, hoch auf dem Söller,
rachebegierigen Sinns.
Tränen, die sie nicht weinen wollte,

funkelten im Auge.
Weit flog ich, Klage sucht ich, fand gar viel!

Den König sah ich,
mit dem Sarge fuhr er, im Bauernwams.
Sein Streitroß,
das oft zum Sieg ihn getragen,
zog den Sarg.
Wild starrte des Königs Auge,
suchte nach einem Blick,
seltsam lauschte des Königs Herz
nach einem Wort.
Henning sprach zum König,
aber noch immer suchte er Wort und Blick.
Der König öffnet Toves Sarg,
starrt und lauscht mit bebenden Lippen,
Tove ist stumm!
Weit flog ich, Klage sucht ich, fand gar viel!

Wollt ein Mönch am Seile ziehn,
Abendsegen läuten;
doch er sah den Wagenlenker
und vernahm die Trauerbotschaft:
Sonne sank, indes die Glocke
Grabgeläute tönte.
Weit flog ich, Klage sucht ich und den Tod!

Helwigs Falke wars, der grausam
Gurres Taube zerriß.

LLETRES

ARNOLD SCHOENBERG

Viena 1874 – Los Angeles 1951

Cançons de Gurre: Cançó de la tórtora

Coloms de Gurre! Langoixa em turmenta
al llarg del camí a través de lilla!
Veniu! Escolteu!
Tove és morta! La nit sha estès sobre els seus ulls,
que per al rei eren la llum del dia.
El seu cor sha aturat,
però el del rei batega convuls,
mort i tanmateix convuls.
Estranyament, sembla una barca que, per entomar les onades,
inclina confiada el seu flanc corbat.
El timoner jau mort, enxarxat entre les algues profundes.
Ningú no els ret homenatge,

la ruta és innavegable.
Els seus pensaments eren com dos rius
fluint un al costat de laltre.
On van ara els pensaments de Tove?
Els del rei vagaregen perduts
buscant els de Tove, però no els troben.
He volat lluny cercant dolor i nhe trobat sovint!

He vist el taüt a les espatlles del rei,
Henning el sostenia.
La nit era llòbrega, tan sols una torxa cremava
en el camí: la duia la reina, dalt dels merlets,
amb lànima assedegada de venjança.
Llàgrimes que ella no volia plorar
li brillaven als ulls.
He volat lluny cercant dolor i nhe trobat sovint!

He vist el rei caminant amb el taüt,
vestit amb un gipó de camperol.
El seu corser,
que sovint al camp de batalla
el portà a la victòria, arriava ara el taüt.
Els ulls feréstecs del rei
cercaven un esguard!
El cor enfollit del rei
volia escoltar una paraula!
Henning parlà al rei,
però ell buscava una altra paraula, una altra mirada.
El rei obre el taüt de Tove,
mira fixament i escolta amb llavis tremolosos...
Tove ha emmudit!
He volat lluny cercant dolor i nhe trobat sovint!

Un monjo volia fer sonar la campana
per a la pregària de vespres,
però en veure el carruatge
sadonà de les tristes noves.
El sol es ponía
mentre la campana tocava a difunts.
He volat lluny cercant dolor i la mort!

Fou el falcó de Helwig
que, cruel, va esquinçar la coloma de Gurre!